

GJØVIK KOMMUNE

Postboks 630

2810 GJØVIK

Saksbehandler, innvalgstelefon

Anders Riis, 61 26 61 28

Oversendelse av tilsynsrapporter fra tilsyn med Snertingdal barne- og ungdomsskole og Fredheim skole

Vi har ført tilsyn med Gjøvik kommune i perioden 21. august 2019 frem til i dag. Det er gjennomført tilsyn med skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø ved Snertingdal barne- og ungdomsskole og ved Fredheim skole.

Det er også ført tilsyn med Gjøvik kommunes forsvarlige system for følge opp skolenes aktivitetsplikt. Endelig rapport fra dette tilsynet er tidligere oversendt kommunen den 9. desember 2019.

Endelig tilsynsrapport fra Snertingdal og Fredheim følger som vedlegg til dette brevet. Som det framgår av tilsynsrapportene, er det ikke funnet lovbrudd ved Snertingdal barne- og ungdomsskole, mens det for Fredheim skole er fire forhold som må rettes. Fylkesmannen gir Gjøvik kommune en frist til 3. april for å redegjøre for hvordan disse forholdene er rettet. Tilsynsrapporten gir en oversikt over hvilke pålegg det kan bli aktuelt å vedta etter at fristen for retting er utløpt.

Vi har varslet pålegg om retting jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. lov om kommuner og fylkeskommuner 25. september 1992 nr. 107 kapittel 10A, § 60 d (gammel kommunelov).

Forholdet til ny kommunelov

Fra høsten 2019 ble en ny kommunelov satt i kraft. Ikrafttredelsestidspunktet var fra og med det konstituerende møtet i det enkelte kommunestyret og fylkestinget ved oppstart av valgperioden 2019-2023. I perioden frem til utgangen av oktober 2019 avholdt alle kommunestyre og fylkesting sitt konstituerende møte. Kapitlene 1 til 13, 17 til 27 og 30 og 31 var derfor gjeldende i alle landets kommuner og fylkeskommuner fra 1. november 2019.

På bakgrunn av endringene i kommuneloven, er det utarbeidet en forskrift om overgangsbestemmelser til ny kommunelov. I forskriftens § 4 heter det dette om tilsyn:

«Tilsyn som er igangsatt før ny lov er satt i kraft skal følge reglene i lov om kommuner og fylkeskommuner 25. september 1992 nr. 107 kapittel 10A. Et tilsyn regnes som igangsatt når kommunen har fått varsel om tilsyn.»

Tilsyn med Gjøvik kommune ble varslet i brev av 21.08.2019, og er dermed igangsatt før ny kommunelov trådte i kraft. Dette tilsynet følger derfor reglene i den «gamle» kommuneloven, inkludert det rettslige grunnlaget for tilsynet og vår tilsynsmetode.

Vi gjør oppmerksom på at tilsynsrapporten er et offentlig dokument. Vi publiserer våre tilsynsrapporter på vår hjemmeside.

Med hilsen

Aasa Gjestvang (e.f.)
avdelingsdirektør

Anders Riis
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- 1 Tilsynsrapport Snertingdal barne- og ungdomsskole
- 2 Tilsynsrapport Fredheim skole

ENDELIG TILSYNSRAPPORT

Skolens aktivitetsplikt for å sikre at
elevene har et trygt og godt skolemiljø

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	4
1. Innledning.....	5
1.1 Kort om kommunen.....	5
1.2 Om gjennomføringen av tilsynet.....	6
1.3 Om tilsynsrapporten.....	6
1.4 Skoleeiers ansvar og forholdet til ny kommunelov.....	7
2. Plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.....	8
2.1 Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø.....	8
2.1.1 Rettslige krav.....	8
2.1.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner.....	8
2.2 Plikten til å gripe inn mot krenkelses dersom det er mulig.....	11
2.2.1 Rettslige krav.....	11
2.2.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner.....	11
2.3 Plikten til å varsle rektor og til å varsle skoleeier.....	12
2.3.1 Rettslige krav.....	12
2.3.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner.....	12
2.4 Plikten til å undersøke alle saker.....	14
2.4.1 Rettslige krav.....	14
2.4.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner.....	14
2.5 Plikten til å sette inn egnede tiltak.....	15
2.5.1 Rettslige krav.....	15
2.5.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner.....	16
3. Plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever.....	16
3.1 Plikten til å straks varsle rektor og skoleeier, undersøke og sette inn tiltak.....	17
3.1.1 Rettslige krav.....	17
3.1.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner.....	17
4. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak.....	18
4.1 Plikten til å utarbeide en skriftlig plan.....	18

4.1.1 Rettslige krav	18
4.1.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	18
4.2 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene	19
4.2.1 Rettslige krav	19
4.2.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	19
5. Status på denne rapporten.....	21
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget.....	22

Sammendrag

Tema for denne delen av tilsynet er skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. Formålet med tilsynet er bedre regelverksetterlevelse på disse områdene slik at elevene i en størst mulig grad kan oppleve et trygt og godt skolemiljø.

Dette tilsynet ble åpnet samtidig med at Fylkesmannen åpnet tilsyn med Fredheim skole og med Gjøvik kommune sitt forsvarlige system. Det er blitt utarbeidet separate tilsynsrapporter for de to skolene og for Gjøvik kommune som skoleeier. Denne rapporten gjelder derfor kun Snertingdal skole innenfor det aktuelle temaet.

Gjennomføring

Varsel om tilsyn ble gitt i brev av 21.08.19. Dokumentasjon ble oversendt Fylkesmannen innen fristen 30.09.19. Våre vurderinger og konklusjoner er basert på egenvurderinger i RefLex og skriftlig dokumentasjon. Det ble gjennomført intervjuer med ansatte ved Fredheim skole den 22.10.19 og ved Snertingdal skole den 24.10.19, samt med skoleeier den 31.10.19. Se for øvrig «dokumentasjonsgrunnlaget» som er vedlagt denne rapporten. Det ble sendt foreløpig tilsynsrapport datert 11.12.2019. Rektor har gitt tilbakemelding på den foreløpige tilsynsrapporten i e-post av 27.12.2019.

Avdekkede lovbrudd, status på rapporten og veien videre

Fylkesmannens tilsyn med Snertingdal skole sitt arbeid med aktivitetsplikten har ikke avdekket brudd på regelverket. Denne rapporten er endelig, og tilsynet med Snertingdal skole avsluttes.

Fylkesmannen har ikke sett på hvordan skolen oppfyller andre krav i regelverket.

1. Innledning

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 10 A. I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Dersom kommunen/skolen ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting etter at kommunen har fått en frist for å rette. Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket. Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven.

Felles nasjonalt tilsyn 2018-21 om skolemiljø er todelt. Den ene delen, som ikke er en del av tilsynet med Gjøvik kommune, handler om det forebyggende arbeidet, herunder å informere og involvere elever og foresatte. Den andre delen handler om skolens arbeid med aktivitetsplikten, da i hovedsak plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved

mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Aktivitetsplikten er beskrevet i opplæringsloven § 9 A-4.

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledningsmaterie¹ knyttet til tilsynet, og Fylkesmannen har gjennomført informasjons- og veiledningssamlinger. I tillegg kan Fylkesmannen undersøke skoleeiers forsvarlige system knyttet til de ulike områdene, noe vi har gjort i dette tilfellet. Sistnevnte tilsyn retter seg mot Gjøvik kommune sitt system for å vurdere og følge opp kravene til skolens arbeid med aktivitetsplikten.

1.1 Kort om kommunen

Kommunen hadde ved utgangen av 2. kvartal 2019 snaue 30.500 innbyggere². Skolene ligger kretsvis, og teller totalt 14 skoler, i tillegg til at det også er voksenopplæring og to private skoler i kommunen. Skolesjefen er tjenesteleder for skolene, og er organisert under kommunalsjef for oppvekst.

Snertingdal skole har ifølge kommunens hjemmeside³ 192 elever skoleåret 2019/2020. Elevene er fordelt på 1.-10. trinn, og skolen har 32 ansatte, hvor lærere og fagarbeidere er organisert i team på 1.-4. trinn, 5.-7. trinn og 8.-10. trinn. Rektor har vært tilsatt ved Snertingdal skole siden 1. januar 2019.

Skolens ledelse består av rektor og en inspektør. I skolemiljø saker er også miljøveileder en del av ledelsen.

Faste møtearenaer på skolen der elevenes psykososiale miljø er tema er;

- Fellestid/fellesmøte for lærere, 1 g/uka (75 min.), ansvarlig rektor.
- Teammøter, 1 g/uka (75 min.), alle lærere på teamet og ansvarlig teamleder
- SFO-møter, 1 g/uka (60 min), alle fagarbeidere og rektor, ansvarlig SFO-leder
- Tverrfaglig samarbeid, 1 t/uka, helsesykepleier, miljøveileder, karriereveileder(rådgiver), inspektør og rektor, ansvarlig rektor.
- Utvidet tverrfaglig samarbeid, 1 t/mnd, som over og utvidet med representant fra Ung Gjøvik, LOS-koordinator og PPT, ansvarlig rektor.
- Elevrådsmøter, foreldremøter, SU- og SMU-møter.
- Planleggingsdager, alle ansatte deltar.

1.2 Om gjennomføringen av tilsynet

Vi åpnet tilsyn med Gjøvik kommune, Snertingdal skole, ungdomstrinnet, i brev av 21. august 2019.

Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø er temaet for tilsynet. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/regelverk/tilsyn/>

² <https://www.ssb.no/kommunefakta/gjovik>

³ <https://www.gjovik.kommune.no/skole/skoler-i-gjovik/>

1. Plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-2, 9A-3 og 9A-4.
2. Plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9A-3, 9A-4 og 9A-5.
3. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak, jf. opplæringsloven §§ 9A-3, 9A-4 og 9A-9 og forvaltningsloven § 11.

Formålet med tilsynet er å kontrollere om Gjøvik kommune oppfylder kravene i regelverket når det gjelder skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. For å kontrollere dette har vi undersøkt praksis ved Fredheim skole og Snertingdal skole, ungdomstrinnet.

Vi ønsker at tilsynet skal være en støtte for skoleeier og skolelederne i kommunen. Vi håper at skoleeier og skolelederne blir styrket i sitt videre arbeid når det gjelder skolemiljø og skolens aktivitetsplikt. Gjennom tilsynet ønsker vi å bidra til å gjøre regelverket bedre kjent og at tilsynet vil ha en læringseffekt.

Vi har ikke sett på hvordan dere oppfylder andre krav i regelverket.

I denne rapporten presenterer vi våre endelige vurderinger og konklusjoner.

1.3 Om tilsynsrapporten

Våre vurderinger i denne rapporten baserer seg i hovedsak på opplysninger som kommer frem i:

- dokumentasjonen dere har sendt inn (se oversikt i vedlegg)
- informasjonen fra egenervering i RefLex
- intervju med 4 lærere, 3 andre ansatte og rektor
- samtale med en gruppe elever
- tilbakemelding på foreløpig tilsynsrapport

Vi har systematisert observasjonene så langt det har latt seg gjøre med deloverskrifter under hvert kontrollspørsmål og overskriftene skal i stor grad sammenfalle med spørsmålene i egenerveringene. Vi har valgt å foreta en samlet vurdering av dokumentasjonen når vi har vurdert observasjonene opp mot lovkravene.

Denne endelige tilsynsrapporten er et offentlig dokument, og vil bli publisert på Fylkesmannens hjemmesider etter at kommunen og skolene har mottatt den.

1.4 Skoleeiers ansvar og forholdet til ny kommunelov

Fylkesmannen fører tilsyn med kommunen som skoleeier, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap. 10 A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovlighetstilsyn jf. kommuneloven § 60 b. Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket. Det som fremkommer i denne delrapporten er rettet mot system og ikke enkeltpersoners yrkesutøvelse.

Fylkesmannens tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som brudd på regelverket, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

Fra høsten 2019 vil en ny kommunelov settes i verk. Ikrafttredelsestidspunktet er fra og med det konstituerende møtet i det enkelte kommunestyret og fylkestinget ved oppstart av valgperioden 2019-2023. I perioden frem til utgangen av oktober 2019 vil alle kommunestyrer og fylkesting holde sitt konstituerende møte. Kapitlene 1 til 13, 17 til 27 og 30 og 31 vil derfor være gjeldende i alle landets kommuner og fylkeskommuner, også Gjøvik kommune, fra 1. november 2019.

På bakgrunn av endringene i kommuneloven, er det utarbeidet en forskrift om overgangsbestemmelser til ny kommunelov. I forskriftens § 4 heter det dette om tilsyn:

«Tilsyn som er igangsatt før ny lov er satt i kraft skal følge reglene i lov om kommuner og fylkeskommuner 25. september 1992 nr. 107 kapittel 10A. Et tilsyn regnes som igangsatt når kommunen har fått varsel om tilsyn.»

Tilsyn med Gjøvik kommune ble varslet i brev av 21.08.19, og er dermed igangsatt før ny kommunelov er satt i kraft. Dette tilsynet følger derfor reglene i den «gamle» kommuneloven, inkludert det rettslige grunnlaget for tilsynet og vår tilsynsmetode.

2. Plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Aktivitetsplikten er beskrevet i opplæringsloven § 9 A-4.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

2.1 Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø

2.1.1 Rettslige krav

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dere skal følge spesielt godt med på sårbare elever. Dere må skaffe dere informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Dere skal dokumentere hvordan dere følger med. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal følge med, og følge opp at det blir gjort.

2.1.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Har alle som jobber på skolen, kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø?

Rektor og lærerne svarer ja på spørsmålet i egenvurderingen i RefLex. Rektor viser til vedlagte aktivitetsplaner. Det framkommer at skolen har hatt videreutdanning, Mooc, på emnet forrige skoleår. Gjennom det har det vært ekstra fokus på temaet ved skolen, og det er jevnlig oppe til diskusjon/samtale. Rektor viser til *Årshjul 2019-20 forebygging og sikring av trygt og godt skolemiljø ved Snertingdal skole* og *Egenvurdering kompetanse § 9a ved Snertingdal skole* med frist 27.9. Lærere skriver at det er eleven, og eleven alene, som kan vite hvordan noe oppleves.

Gjennom intervjuene framkommer det at det er eleven selv som avgjør hvordan eleven opplever skolehverdagen. Dette er det pratet om på mange arenaer, både i fellestid og i enkeltsaker. Det drøftes fast på teammøter og står på timeplanen hver uke. På teammøtene deltar alle lærere som jobber på ungdomstrinnet, og alle har muligheter til å melde inn saker til møtene. Det er ikke så ofte fagarbeidere deltar da disse stort sett er på SFO når det er teammøter. Det er kontaktlærer sitt ansvar å informere videre til de andre ansatte. Miljøveileder og rektor deltar ikke fast på teammøter, men er med iblant. På fellestid deltar alle lærere, rektor har ansvaret og fagarbeidere deltar når de har mulighet. På planleggingsdager ved oppstart av skoleåret deltar alle ansatte, også SFO-ansatte. SFO har egne møter, og rektor deltar jevnlig og informerer der.

Rektor bruker ofte PowerPoint som dokumentasjon. Det er nå overgang fra It's learning til Skooler der alle ansatte har tilgang, også SFO-ansatte

Alle som jobber ved skolen må ha eller få kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse av skolemiljøet som avgjør om elevens rett til et trygt og godt skolemiljø er oppfylt eller ikke. Dersom elevens rett ikke er oppfylt inntreer skolens aktivitetsplikt. Elevens subjektive opplevelse er et sentralt utgangspunkt for mange av de vurderingene som de som jobber ved skolen skal foreta etter opplæringsloven kapittel 9 A. Alle som arbeider ved skolen eller som utfører en tjeneste er omfattet av kravet om å ha kunnskap om elevens subjektive opplevelse og de skal få kunnskap om betydningen av elevens subjektive opplevelse.

Konklusjon

Fylkesmannen mener at skolen har en praksis som bidrar til at alle som jobber ved skolen *har* og *får* kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som skal ligge til grunn for å avgjøre om eleven opplever et trygt og godt skolemiljø.

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at følger de spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare?

Alle svarer ja i egenvurderingene i RefLex. Rektor viser til *Egenvurdering frist 27.09.19*. Når det gjelder elever som kan være særskilt sårbare framgår det at skolen ansvarliggjør enkeltlærere eller fagarbeider/miljøterapeut i forhold til enkeltelever ved behov, f.eks. under ekskursjoner/alternative dager.

Skolen gjennomfører elevundersøkelsen, og har utvidet denne til å gjelde alle trinn ved ungdomstrinnet hvert år. De bruker kartleggingsverktøyet Klassesetrvsel og gjennomfører faste og spontane elevsamtaler. Rektor viser til *Årshjul 2019-20, Snertingdal skole sin plan for trygt og godt skolemiljø, Tilsynsplan/inspeksjonsplan og plan for plassering i Storstua/grupper i lunsjen*. Rektor viser også til *Intensjonsplan samarbeid mellom politi og skole*.

I intervju framgår det at det gjennom Mooc har vært jobbet mye knyttet til det å følge med, på skolen generelt og i team. Det har også vært særlig fokus på særskilt sårbare elever. Det framgår at ansatte følger med og ser etter endringer hos elevene. De kjenner elevene godt og klarer å se mye på dem, f.eks. nedstemthet, om noen er ensomme. Dette er i tillegg til opplysninger som de får gjennom de nevnte undersøkelser. Det har vært fokus på overganger mellom inne og ute, og ekstra inspeksjon i gymgarderoben. Ansatte følger ekstra etter i friminuttene og gjennom det at det har vært etablert spisegrupper. Hva som legges i begrepet «sårbare barn» framkommer ikke i Plan for et trygt og godt skolemiljø, men det kommer frem i Egenvurdering kompetanse §9A at ansatte skal være kjent med forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar, det lenkes til Udir.no. I intervjuene framgår det at de ansatte er kjent med ulike forhold som kan medføre at elever er særskilt sårbare.

Når det gjelder spørsmålet om å dokumentere det som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø svarer alle ja i egenvurderingen. Lærere skriver at det blir brukt loggbøker o.l., men at det ikke er en felles løsning for hvordan det skal dokumenteres, og at det er opp til den enkelte lærer hvordan dokumentasjonen blir. De skriver at det virker som det er bedre rutine på dokumentasjonen når saker blir løftet opp på et høyere nivå.

Rektor viser til *Rutine kontaktlærer og faglærer dokumentasjon logging og Rutine ledelsen (miljøveileder, inspektør og rektor) dokumentasjon*.

I Plan for trygt og godt skolemiljø framgår det at skriftlig logg over hendelser føres fortløpende, alle har ansvar, dokumentasjon er excel-ark kontaktlærer og faglærere / rektor, inspektør og miljøveileder. I intervju framgår det at det har vært jobbet med dette loggsystemet for hvordan skolen skal strukturere dokumentasjonen knyttet til arbeidet med å følge med. Disse to nevnte rutinene er et nytt system, excel-filer, som er utarbeidet, og hvor «småting» skal skrives ned, slik at skolen fanger opp det som gjentar seg. Det framgår i intervju at dette systemet er så nytt at ikke alle har kjennskap til det og tatt det i bruk foreløpig. Det skal jobbes aktivt de nærmeste ukene slik at alle tar det i bruk. Det framkommer videre at EQS avvikssystem/varslingssystem brukes som dokumentasjon f.eks. dersom noen bryter ordensreglementet, eller ved mer alvorlig hendelser.

Fylkesmannen mener at de nye rutinene, excel-arkene, vil bidra til at skolen kan få en praksis som sikrer en forsvarlig og hensiktsmessig dokumentasjon. Samtidig ser vi gjennom intervju at disse ikke er tatt i bruk, og at dette er «litt på vent» knyttet til bl.a. overgangen til Schooler. Det er ikke fremlagt noen dokumentasjon for hvordan det nå skal arbeides med å implementere de nye rutinene ved skolen.

Rektor sin tilbakemelding på foreløpig tilsynsrapport, datert 27.12.2019:

Rektor skriver i sin tilbakemelding at det ble opplyst under intervjuet 24.10.2019 at det ville ta ca 1 ukes tid før alle teamene ville ha tilgang på excel-arkene. Det legges nå med dokumentasjon (skjermdump) på at det er tilgang 1-4, 5-7, 8-10 og ledelsen (inkl. miljøveileder i elevsaker). Det understrekes at under hvert team så har hver klasse sin egen side/flik i excel-arket. Videre legges det med dokumentasjon (skjermdump) om hvordan excel-arket fungerer i praksis.

Konklusjon

Fylkesmannen mener at rektor har sikret at de ansatte er kjent med at de har en plikt til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at følger de spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare.

Fylkesmannen mener at det på tidspunktet for endelig tilsynsrapport er sannsynliggjort at praksisen ved skolen sikrer forsvarlig og hensiktsmessig dokumentasjon av de aktivitetene som ansatte foretar seg for å følge med.

2.2 Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig

2.2.1 Rettslige krav

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Dere skal dokumentere hvordan dere griper inn. Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser.

2.2.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Sørger rektor for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig?

I egenvurderingene svarer alle ja på om alle på skolen griper inn mot krenkelser. Rektor viser til egenvurdering frist 27.09.19.

I intervju framgår det at dette også har vært en del av Mooc'en, og det har vært snakket og jobbet med på de ulike møtearenaene på skolen. Rektor forsøker å ta det samme opp på SFO-møter som i fellestid. Det framgår at ansatte skal tenke at det er *våre* elever, og skal gripe inn uansett.

Gripe-inn-plikten skiller seg fra tiltaksplikten ved at de handlingene som iverksettes er utledet fra en situasjon som pågår og som er relativt akutt og hvor den ansatte umiddelbart må handle. Formålet med inngripen er å umiddelbart stanse negativ atferd. Det er vist til gripe-inn-plikten i skolens plan.

I forarbeidene til lovbestemmelsen står det bl.a. om gripe-inn-plikten at det er «svært viktig at rektor, som en del av skolens systematiske arbeid, sørger for at de ansatte kjenner plikten til å gripe inn og at de har kompetanse om hvordan det bør gjøres».

Det systematiske arbeidet skal sørge for at rektor følger opp at de som jobber ved skolen griper inn. Av de opplysningen som framkommer i tilsynet vurderer Fylkesmannen at alle ansatte griper inn for å stanse negativ oppførsel. Vi mener at skolens systematiske arbeid viser hvordan rektor følger opp ansattes ivaretagelse av gripe-inn-plikten.

Når det gjelder å dokumentere situasjoner svares det ulikt i RefLex. Rektor viser til vedlagte dokumentasjon om hvordan kontaktlærere og faglærer dokumenterer for elevene på trinnet og hvordan skolens ledelse dokumenterer, og egenvurdering frist 27.09.19. Lærere viser til overnevnte arbeid med å strukturere og forenkle hvordan «småsaker» skal dokumenteres for enklere å se mønstre/sammenhenger.

Som for de øvrige delpliktene skal skolens systematiske arbeid sørge for at alle ansatte som har grepet inn mot krenkelser foretar en forsvarlig og hensiktsmessig dokumentasjon av situasjonen. Dokumentasjonen skal skje skriftlig og være på et format som kan tas ut og overbringes til andre dersom det blir nødvendig.

Rektor sin tilbakemelding på foreløpig tilsynsrapport, datert 27.12.2019:

Den samme tilbakemeldingen gjelder også for dette punktet og rektor skriver i sin tilbakemelding at det ble opplyst under intervjuet 24.10.2019 at det ville ta ca 1 ukes tid før alle teamene ville ha tilgang på excel-arkene. Det legges nå med dokumentasjon (skjermdump) på at det er tilgang 1-4, 5-7, 8-10 og ledelsen (inkl. miljøveileder i elevsaker). Det understrekes at under hvert team så har hver klasse sin egen side/flik i excel-arket. Videre legges det med dokumentasjon (skjermdump) om hvordan excel-arket fungerer i praksis.

Konklusjon

Fylkesmannen vurderer at rektor sørger for at ansatte griper inn mot krenkelser.

Fylkesmannen mener at det på tidspunktet for endelig tilsynsrapport er sannsynliggjort at praksisen ved skolen sikrer forsvarlig og hensiktsmessig dokumentasjon av de aktivitetene som ansatte foretar seg for å gripe inn.

2.3 Plikten til å varsle rektor og til å varsle skoleeier

2.3.1 Rettslige krav

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskrenkende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en

sak. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort.

Dere skal dokumentere det dere gjør for å varsle.

2.3.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø? Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier?

I egenvurderingene svarer alle ja. Lærere svarer at det varsles muntlig eller skriftlig avhengig av situasjonen. Det varsles rektor direkte, hvis ikke det er gjort spesielle avtaler. Rektor viser til egenvurdering frist 27.09.19 og prosedyre varsling «Trygt og godt skolemiljø». Alle svarer også ja på spørsmålet om eleven alltid får beskjed, og at det varsles så raskt som saken tilsier.

Ansatte har fått beskjed om at det er lav terskel for å varsle. Det framgår at det alltid vil være rom for skjønn, men retningslinjene er greit avklart. Rektor benytter de ulike arenaer til å minne om den ansattes plikt til varsling. Det framgår i RefLex at det er lav terskel for å søke veiledning hos rektor/ledelsen, særlig hvis det er mer magesfølelse enn faktiske observasjoner som ligger bak bekymringen.

I intervju framgår det at de ansatte varsler, men at det er usikkerhet om det er avklart alvorligheten for varsler og da om terskelen for varsler er drøftet tilstrekkelig. Videre framgår det at de ansatte mener ledelsen er tydelig på at de skal ha beskjed, og ledelsen minner om dette ofte, gjerne i fellestid. Det er også fokus på at det skal varsles umiddelbart.

Når det gjelder dokumentasjon svarer alle ja og lærere skriver at det er rektor som dokumenterer. Rektor viser til vedlagte dokumentasjon hvordan skolens ledelse (i denne sammenheng rektor, inspektør og miljøveileder) dokumenterer. Dersom den som jobber på skolen varsler skriftlig gjennom EQS så får skolesjefen alltid kopi av varslingen. Rektor følger opp varslingen.

I intervju går det fram at rektor bruker excel-skjemaet når ansatte kommer inn og varsler muntlig. Videre skal lærerne føre det i sitt excel-skjema om det er varslet eller løst der og da.

I plan for trygt og godt skolemiljø står det at varsling skjer med dialog med rektor, skjema fylles ut i av den ansatte.

Ved at ansatte skal varsle om *all* mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, så legges noe av grunnlaget for at rektor får en overordnet oversikt over hvordan elevene har det på skolen. Gjennom varslene skal rektor få et utgangspunkt for å følge opp enkeltsaker som igjen kan gi rektor kunnskap om det systematiske arbeidet ved skolen. Gjennom varsler skal rektor få et helhetlig bilde av situasjonen ved skolen.

Skolens systematiske arbeid skal sikre at skolen har en fremgangsmåte for hvordan de ansatte skal ivareta varslingsplikten. Gjennom det systematiske arbeidet må skolen operasjonalisere hvordan den enkelte ansatte skal gå frem for å varsle.

Fylkesmannen mener at skolens fremgangsmåte er egnet til å gjøre ansatte kjent med at terskelen for å varsle skal være lav. Ifølge opplæringsloven inntre varslingsplikten ved *all* mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Konklusjon

Fylkesmannen konkluderer med at rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor, og at det gjøres så raskt som mulig, dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak?

Rektor svarer ja i RefLex, og viser til vedlagte rutiner varsling for Gjøvik kommune. Det framgår at skoleeier er kopimottaker av alle varsler gjennom EQS.

I plan for trygt og godt skolemiljø står det videre at rektor varsler skolesjefen muntlig i alvorlige saker samt videreformidler vurdert alvorlighetsgrad i den varslede saken fra den ansatte.

I intervju framkommer det at det er tett dialog mellom rektor og skoleeier både gjennom ulike faste/formelle møter, og ved spontane/uformelle dialoger. Dette er ytterligere omtalt i tilsynsrapport om skoleeiers forsvarlige system.

Gjøvik kommune har innført rutiner eller retningslinjer for varsling til skoleeier.

Konklusjon:

Fylkesmannen mener det er synliggjort at rektor varsler skoleeier om alvorlig tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak.

2.4 Plikten til å undersøke alle saker

2.4.1 Rettslige krav

Så snart dere får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal dere undersøke saken nærmere.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Elevene kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Dere må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

2.4.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Sikrer rektor at skolen undersøker saken når rektor mottar varsel fra en som jobber ved skolen, eller en elev sier fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt? Sikrer rektor at skolen undersøker saken snarest? Sikrer rektor at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen?

Alle svarer ja i egenvurderingen på spørsmålet om de alltid undersøker saken. Rektor skriver at rutiner for undersøkelse følges, og viser til plan for trygt og godt skolemiljø i Gjøvik kommune og Snertingdal skole. Rektor skriver videre at skolen tilstreber å få frem fakta om situasjonen, men at de alltid må være klar over at det kan være fakta som ikke har kommet frem da det kan være holdt tilbake informasjon. Det er viktig å bruke god tid på å undersøke saker, og fortsette å undersøke parallelt med at man setter inn tiltak. Relasjonen mellom elev-lærer er svært viktig for å få fram elevens opplevelse og hva det er i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Relasjonsbasert ledelse på alle nivå i organisasjonen er verdigrunnet for Snertingdal skole/Gjøvik kommunen oppvekst, og det vises til plan for trygt og godt skolemiljø.

Det framgår videre i egenvurderingene at involverte elever alltid blir hørt når saker undersøkes og at saker blir undersøkt snarest, og rektor viser til at rutiner for undersøkelse følges, jf. plan for trygt og godt skolemiljø.

Skolens fremgangsmåte skal sikre at sakene undersøkes tilstrekkelig grundig og Fylkesmannen mener det er sannsynlig at skolen undersøker. Fylkesmannen mener at fremgangsmåten er egnet til at de får frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva det er i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Vi mener at fremgangsmåten legger opp til en bredde og et innhold i undersøkelsene, f.eks. undersøkelser gjennom elevsamtaler, observasjoner og kartlegginger. Fylkesmannen mener det er sannsynlig at skolens fremgangsmåte legger opp til at elevene som er involvert får uttale seg når skolen undersøker saken.

Det er viktig at fremgangsmåten ved skolen sikrer at det dokumenteres hvordan saken blir undersøkt og hva som kommer ut av de enkelte aktivitetene som gjøres for å undersøke, f.eks. observasjoner, samtaler med elever og foreldre, ansatte og sosiometriske undersøkelser. Når det gjelder å dokumentere så framgår det av svar fra lærere i RefLex at det mangler noen gode rutiner, det dokumenteres, men på ulike måter. Rektor viser her igjen til vedlagte dokumentasjon om hvordan kontaktlærer dokumenterer for sine elever og hvordan skolens ledelse dokumentere og egenvurdering frist 27.09.19.

Konklusjon:

Fylkesmannen mener at skolens fremgangsmåte ivaretar kravet om at saker undersøkes snarest, og den er egnet til å få fram alle opplysninger i saken. Videre er det sannsynliggjort at rektor sikrer at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. Fylkesmannen mener skolen ivaretar lovens krav til dokumentasjon.

2.5 Plikten til å sette inn egnede tiltak

2.5.1 Rettslige krav

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene. Momenter i vurderingen kan være elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken. Rektor skal sikre at dette blir gjort.

2.5.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Sikrer rektor at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt?

Rektor skriver i egenvurderingen i RefLex at den fastsatte rutinen for utarbeidelse aktivitetsplan følges. Dette sikrer rektor ved å selv være med i utarbeidelsen av tiltak. Det vises til Plan for trygt og godt skolemiljø i Gjøvik kommune og for Snertingdal skole. I planen er «skolens plikt til å sette inn tiltak» et eget punkt under «tydeliggjøring av Aktivitetsplikten i Gjøvikskolene», pkt. 6. Videre står det at tiltak settes inn, følges opp og evalueres kontinuerlig. Dette skal dokumenteres skriftlig gjennom en aktivitetsplan.

Rektor viser også til de oversendte elevsakene. Vi har mottatt tre saker, hvor det er satt inn tiltak i alle sakene. Fylkesmannen går ikke inn i hver enkelt av disse sakene og vurderer hvorvidt vi mener tiltakene er egnede.

Egenvurderingene i RefLex og intervjuene er entydige på at skolen alltid setter inn tiltak, og tiltakene evalueres forløpende og ved behov flere/nye/andre tiltak. I intervjuer viste de ansatte til at skolen ikke har noen egen «tiltaksbank», men at de har benyttet Utdanningsdirektoratet sine nettressurser. Videre presiserte de ansatte at tiltak alltid settes inn i samråd med ansatte, rektor, elev og foreldre. Alle som var til stede på intervju var klare på at de ved behov kan melde saker til en intern drøftingsgruppe ved skolen eller det kan opprettes tverrfaglige ansvarsgrupper. Ved tvil om et tiltak er egnet, ble det løftet frem at fremgangsmåten er at tiltaket kan prøves ut, for deretter å evalueres og eventuelt justeres.

Fylkesmannen har ikke vurdert de rettslige kravene når det gjelder skolens plikt til å vurdere hva som er til barnets beste. Tilsynet har ikke etterspurt dokumentasjon knyttet til dette, det er ikke spørsmål om dette i «Reflex» og vi har ikke spurt om dette i intervjuer.

Konklusjon:

Fylkesmannen vurderer, med bakgrunn i elevsakene, intervjuer og oversendt dokumentasjon, at rektor sikrer at skolen har en fast fremgangsmåte for å sette inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt. Vi mener det kan sannsynliggjøres at de ansatte er kjent med og bruker denne fremgangsmåten.

3. Plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever

Reglene om den skjerpede aktivitetsplikten står i opplæringsloven § 9 A-4 og 9 A-5.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

3.1 Plikten til å straks varsle rektor og skoleeier, undersøke og sette inn tiltak

3.1.1 Rettslige krav

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor straks, dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever. Rektor skal varsle skoleeieren straks. Dersom det er en ansatt i skoleledelsen som krenker elever, skal skoleeieren få varsel istedenfor rektor. Dere skal dokumentere hvordan dere varsler.

Hva som er å krenke, skal dere tolke vidt. Det kan være direkte krenkelser, men også mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Hvordan elevene opplevde krenkelsen, er uten betydning for plikten til å varsle. Det er tilstrekkelig med mistanke for at plikten til å varsle inntreffer. Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort.

Dere må undersøke hva som har skjedd. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken.

Hvis undersøkelsene viser at en som jobber på skolen, har krenket elever, må dere undersøke hvordan elevene opplevde dette. Hvis det er elever som ikke har et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsene, må dere vurdere hvilke tiltak dere skal sette inn.

En elev som krenkelsen direkte retter seg mot, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å

uttale seg på sine vegne. Dersom krenkelsen rettet seg mot en større gruppe elever, for eksempel en klasse, kan det være tilstrekkelig å snakke med klassen samlet eller med en del av elevene. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Hvis en eller flere elever opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsen, gjelder skolens aktivitetsplikt. Dere skal så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

3.1.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Det framgår av RefLex og i intervju at alle er kjent med at rektor skal varsles raskt. Rektor viser til egenvurdering og plan for trygt og godt skolemiljø. Alle er kjent med at skoleeier skal varsles direkte hvis mistanken gjelder en i skoleledelsen, men ansatte svarer nei på spørsmålet om rektor har bestemt hvordan de som jobber på skolen skal varsle. Rektor svarer ja, og viser til egenvurdering og plan for trygt og godt skolemiljø. I intervju fremgår det at ansatte er kjent med at de skal varsle rektor, eller ev. skoleeier straks dersom det gjelder en i ledelsen. Varsling vil gjøres enten muntlig til rektor eller gjennom EQS. Det framgår at elever alltid vil få beskjed om at rektor vil bli varslet. Videre kommer det fram at det er rektor, og/eller skoleeier som vil gjøre undersøkelser, og ha samtale med eleven. Når det gjelder dokumentasjon viser rektor til plan for trygt og godt skolemiljø, ledelsens dokumentasjon og egenvurdering.

Denne delen av tilsynet er observasjonene og vurderingene i stor grad det samme som i kap. 2. Spørsmålet er om hva det betyr at aktivitetsplikten er skjerpet, og om skolen og de ansatte oppfyller en slik skjerpet plikt.

Konklusjon:

Fylkesmannen konkluderer med at plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever er i tråd med lovens krav.

4. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Aktivitetsplikten står i opplæringsloven § 9 A-4.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

4.1 Plikten til å utarbeide en skriftlig plan

4.1.1 Rettslige krav

Dere skal lage en skriftlig plan som skal angi hvilken elev planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når dere skal evaluere tiltakene.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, har rett til å få de delene av planen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, har ikke foreldrene rett til å få planen.

4.1.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Lager skolen en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9A-4 sjettede ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak?

I egenvurderingene i RefLex svarer alle ja på spørsmål om det lages en skriftlig aktivitetsplan. Rektor viser til de vedlagte malene og til de oversendte elevsakene. I intervju gjorde de ansatte rede for hvordan en aktivitetsplan lages; at det er rektor som lager et utkast og så gjennomgår de den sammen. De ansatte var kjent med hva planen skulle inneholde.

Får eleven og foreldrene som saken gjelder, aktivitetsplanen fra skolen?

Alle svarer både i egenvurdering og i intervju at eleven og foreldre som saken gjelder får planen tilsendt. Rektor ordner dette. Rektor viser til elevsakene, som både oppfyller kravene i loven og som indikerer at elev/foresatte har fått kopi.

Konklusjon:

Fylkesmannen vurderer samlet sett at skolen lager en skriftlig aktivitetsplan i tråd med kravene i § 9A-4 sjettede ledd når de skal sette inn tiltak i en sak. Vi finner det videre sannsynlig at eleven og foreldrene som saken gjelder mottar kopi av aktivitetsplanen fra skolen.

4.2 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene

4.2.1 Rettslige krav

Dere må gjennomføre alle tiltakene som følger av planen. Videre må dere dokumentere at dere gjennomfører tiltak i tråd med planen.

For å kunne evaluere tiltakene, må dere skaffe dere tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Dere må vurdere hvordan tiltakene har virket. Dere må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at dere forlenger tiltak som virker. Dere skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Dere skal informere elever og foreldre om at de kan melde saken sin til fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9A-9 første ledd.

4.2.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?

I RefLex svarer ansatte at tiltak blir alltid gjennomført slik de er beskrevet, både i innhold og tid. I intervjuene redegjør de ansatte for hvordan rektor følger opp gjennomføringen. Det er fokus på kontakt med hjemmet og oppfølgingen skjer i stor grad i evalueringsmøter, hvor rektor selv også deltar og det skrives referater. Ansatte beskriver at rektor etterspør om de har «gjort det og det».

Rektor svarer imidlertid nei på spørsmålet i RefLex og skriver at det har skjedd at møter har blitt avlyst og møtetidspunktene forsinket. Det vises til en konkret elevsak.

Alle svarer ja på at de dokumenterer at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen. Rektor viser til evalueringene gjort i vedlagte aktivitetsplanene.

Fylkesmannen vurderer rektor følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen. Dette til tross for at rektor selv svarer nei, da en ikke kan gardere seg mot at møter noen ganger må flyttes og lignende. Så lenge saken ikke «glipper» eller blir liggende som en følge av avlysningen, så vil rektor likevel følge opp gjennomføringen ved at nytt møtetidspunkt avtales og gjennomføres.

Konklusjon:

Fylkesmannen vurderer at rektor følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen

Sikrer rektor at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker?

Alle svarer ja på dette i RefLex. Rektor viser til at elevens opplevelse er helt sentral. I intervju forteller de ansatte at rektors fremgangsmåte for å sikre dette er de jevnlig evalueringsmøtene, noe som gir forutsigbarhet. Eleven involveres og deltar i evalueringen.

Fylkesmannen vurderer at de ansattes beskrivelse av formen på evalueringsmøtene og forutsigbarheten med disse gjør at rektor sikrer innhenting av informasjon om hvordan tiltakene har virket. Elevens opplevelse synes å være sentral, og eleven spørres alltid om hvordan tiltakene har virket. Dette bekreftes også i oversendte elevsaker, hvor særlig den ene saken tydelig viser fokus på elevens behov og dialog med eleven.

Konklusjon:

Fylkesmannen vurderer at rektor sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker.

Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjon om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?

Alle svarer ja på om tiltakene tilpasses, og rektor skriver at tiltakene er alltid tilpasses etter det som oppleves utrygt for eleven, og viser til elevsakene. De ansatte viser til at rektor sørger for at tiltakene justeres ved å evaluere og diskutere med de ansatte, finne rom for løsninger som fungerer for eleven.

Konklusjon:

Fylkesmannen vurderer at rektor sørger for at skolen tilpasser tiltakene ut fra hvordan de har virket og ut fra elevens syn.

Informerer skolen elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, om at de kan melde saken til fylkesmannen?

På spørsmål i RefLex om skolen informerer elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Fylkesmannen svarer alle ja. Ansatte skriver at det er tatt opp med elever og foresatte på flere møtepunkter og nivåer. Det ble sendt ut informasjon skriftlig (brosjyre) når nye kapittel 9A trådte i kraft. Rektor viser til årsplanen og egenvurdering, og at kontaktlærer og rektor informerer. Ansatte forklarer i intervju at enkeltsaker og henvendelser som oftest går direkte til rektor. De er usikre på om elevene vet om denne muligheten, de tror ikke det. Men det vesentlige er at foreldrene vet det, mener de ansatte. Elevene vi snakket med var ikke klare over denne muligheten.

Fylkesmannen anser det som sannsynlig at foreldre har fått informasjon på møtepunkter, for eksempel foreldremøter eller ved direkte henvendelse i enkeltsaker. I årsplanen står det at trygt og godt skolemiljø er tema med elevene bl.a. ved skolestart, ansvarlig er kontaktlærer og rektor. Det framgår videre at dette også er tema på foreldremøter, ansvarlig er rektor. I plan for trygt og godt skolemiljø er det vist til Udir-3-17 om elevers og foreldres mulighet til å melde saken til Fylkesmannen. Denne finnes også på skolens hjemmeside. Selv om elever gir uttrykk for at de ikke er kjent med muligheten vurderer Fylkesmannen at skolens informasjonsplikt er ivaretatt. Fylkesmannen oppfordrer likevel skolen til å være enda tydeligere overfor elevene slik at alle blir beviste muligheten.

Konklusjon:

Fylkesmannen vurderer at kravet om å informere elever og foreldre er ivaretatt.

5. Status på denne rapporten

Fylkesmannen har i ovenstående kapitler ikke konstatert brudd på regelverket. Det er derfor ikke aktuelt å gi kommune frist til å kommentere rapporten eller frist til å rette brudd på regelverket, jf. kommuneloven § 60 d.

Denne rapporten er endelig, og tilsynet med Snertingdal skole avsluttes.

Skoleeier har rett til innsyn i saken dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- Dokumentasjon og egenvurderinger knyttet til skoleeiers forsvarlige system, omtalt i en annen tilsynsrapport
- Egenvurdering i RefLex, levert av rektor den 26.09.19 og ansatte den 20.09.19 og 23.09.19
- Vedlegg til egenvurderingen:
 - Plan for trygt og godt skolemiljø
 - Aktivitetsplaner tilsyn
 - Bussregler fom mandag 25.3
 - Dokumentasjon med signering egenvurdering § 9A
 - Felles inspeksjonsplan for Snertingdal skole utgave 120919
 - Intensjonsavtale mellom politi og skole -gjelder fra 01.08.19
 - Ordensreglement
 - Relasjonsmodellen
 - Rutine kontaktlærer og faglærere dokumentasjon loggføring pågående, aktive og avsluttende saker §9A for hvert trinn
 - Rutine ledelsen (miljøveileder, inspektør, rektor) dokumentasjon
 - Usk-grupper i lunsjen trygt skolemiljø
 - Årshjul 2019-20 Trygt og godt skolemiljø 210919

Verifikasjoner (mottatt 24.10.19)

- Skjema – Tillatelser fra hjemmet

- Tilbakemelding på foreløpig tilsynsrapport mottatt 27.12.2019

Det ble gjennomført stedlig tilsyn den 24.10.19 på Snertingdal skole, ungdomstrinnet, samt med Gjøvik som skoleeier ved skolesjef den 31.10.19.

Det ble avholdt intervjuer med:

- Sju ansatte, rektor og fire elever ved Snertingdal skole
- Skoleeier ved skolesjef

TILSYNSRAPPORT

Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

Gjøvik kommune - Fredheim skole

Sammendrag

Tema for denne delen av tilsynet er å kontrollere om Gjøvik kommune, Fredheim skole oppfyller kravene i regelverket når det gjelder skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. Formålet med tilsynet er bedre regelverksetterlevelse på disse områdene slik at elevene i en størst mulig grad kan oppleve et trygt og godt skolemiljø.

Dette tilsynet ble åpnet samtidig med at Fylkesmannen åpnet tilsyn med Snertingdal barne- og ungdomsskole og med Gjøvik kommune som skoleeier. Det er utarbeidet separate tilsynsrapporter for de to skolene og for Gjøvik kommune som skoleeier. Denne rapporten gjelder derfor kun Fredheim skoles oppfyllelse av regelverket innenfor det aktuelle temaet.

Gjennomføring

Varsel om tilsyn ble gitt i brev av 21.08.19. Dokumentasjon ble oversendt Fylkesmannen innen fristen 30.09.19. Våre vurderinger og konklusjoner er basert på egenvurderinger i RefLex, skriftlig dokumentasjon og intervju med ledelse og ansatte ved skolen. Intervjuene ble gjennomført den 22.10.19.

Det ble avholdt sluttmøte med gjennomgang av foreløpig rapport den 9. desember 2019 på rådhuset i Gjøvik.

Avdekkede lovbrudd, status på rapporten og veien videre

Det er avdekket lovbrudd, og det er fire forhold som må rettes. Disse er beskrevet i kapittel 5 i denne rapporten. Grunnlaget for Fylkesmannens konklusjon om lovbrudd er nærmere beskrevet i kapitlene 2.1, 2.2 og 4.2.

Dette er den endelige tilsynsrapporten. I kapittel 5.2 gis Gjøvik kommune en frist til 3. april 2020 for å gjøre rede for hvordan de påpekte lovbruddene er rettet. Når Fylkesmannen har mottatt en slik redegjørelse, vil tilsynet kunne avsluttes. Dersom lovbrudd ikke blir rettet innen fristen, vil Fylkesmannen fatte vedtak med pålegg om retting.

Fylkesmannen har ikke sett på hvordan kommunen oppfyller andre krav i regelverket.

Fylkesmannen vil benytte anledningen til å takke Gjøvik kommune v/skolesjefen, elever, lærere, rektor og andre ansatte ved Fredheim skole for godt samarbeid under tilsynet.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	5
1.1	Kort om kommunen og skolen	5
1.2	Om gjennomføringen av tilsynet	5
1.3	Forholdet til ny kommunelov	6
1.4	Om tilsynsrapporten.....	6
2	Plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø	7
2.1	Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø	7
2.1.1	Rettslige krav	7
2.1.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	7
2.2	Plikten til å gripe inn mot krenkelsers dersom det er mulig	9
2.2.1	Rettslige krav	9
2.2.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	9
2.3	Plikten til å varsle rektor.....	10
2.3.1	Rettslige krav	10
2.3.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	10
2.4	Plikten til å undersøke alle saker	12
2.4.1	Rettslige krav	12
2.4.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	12
2.5	Plikten til å sette inn egnede tiltak	14
2.5.1	Rettslige krav	14
2.5.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	14
3	Plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever	15
3.1	Rettslige krav	15
3.1.1	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	16
4	Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak	17
4.1	Plikten til å utarbeide en skriftlig plan.....	17
4.1.1	Rettslige krav	17
4.1.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	17
4.2	Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene	18
4.2.1	Rettslige krav	18
4.2.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	18

5	Varsel om pålegg om retting - rettefrist	20
5.1	Rettslige krav	20
5.2	Frist for retting	20
	Vedlegg: Liste over dokumentasjon	22

1 Innledning

Vi fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 10 A.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Dersom kommunen/skolen ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting etter at kommunen har fått en frist for å rette.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven.

1.1 Kort om kommunen og skolen

Gjøvik er en kommune som ligger i Oppland fylke. Fra 1. januar 2020 i Innlandet fylke. Kommunen hadde ved utgangen av 2. kvartal 2019 snaue 30.500 innbyggere¹. Skolene ligger kretsvis, og teller totalt 14 skoler, i tillegg til at det også er voksenopplæring og to private skoler i kommunen². Skolesjefen er tjenesteleder for skolene, og er organisert under kommunalsjef for oppvekst.

Fredheim skole har ifølge kommunens hjemmeside 315 elever skoleåret 2019/2020. Elevene er fordelt på 1.-7. trinn, og skolen har 49 ansatte knyttet til skolen og SFO. Nåværende rektor ved skolen hadde på tidspunkt for tilsynet vært i stillingen i cirka tre uker. Tidligere rektor fratradte den 01.08.19, og i tiden frem til ny rektor startet, hadde skolen en midlertidig rektor.

1.2 Om gjennomføringen av tilsynet

Vi åpnet tilsyn med Gjøvik kommune, Fredheim skole i brev av 21. august 2019. Dere ble bedt å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjonen for å gjennomføre tilsynet.

Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø er temaet for tilsynet. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

1. Plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-2, 9A-3 og 9A-4.
2. Plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9A-3, 9A-4 og 9A-5.
3. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak, jf. opplæringsloven §§ 9A-3, 9A-4 og 9A-9 og forvaltningsloven § 11.

¹ <https://www.ssb.no/kommunefakta/gjovik>

² <https://www.gjovik.kommune.no/skole/skoler-i-gjovik/>

Formålet med tilsynet er å kontrollere om Gjøvik kommune, Fredheim skole oppfyller kravene i regelverket når det gjelder aktivitetsplikten for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Vi ønsker at tilsynet skal være en støtte for skoleeier og skolelederne i kommunen. Vi håper at skoleeier og skolelederne blir styrket i sitt videre arbeid når det gjelder skolemiljø og skolens aktivitetsplikt. Gjennom tilsynet ønsker vi å bidra til å gjøre regelverket bedre kjent og at tilsynet vil ha en læringseffekt.

Vi har ikke sett på hvordan dere oppfyller andre krav i regelverket.

I denne rapporten presenterer vi våre vurderinger og konklusjoner og varsler pålegg om retting.

1.3 Forholdet til ny kommunelov

Fra høsten 2019 ble en ny kommunelov satt i kraft. Ikrafttredelsestidspunktet var fra og med det konstituerende møtet i det enkelte kommunestyret og fylkestinget ved oppstart av valgperioden 2019-2023. I perioden frem til utgangen av oktober 2019 avholdt alle kommunestyrer og fylkesting sitt konstituerende møte. Kapitlene 1 til 13, 17 til 27 og 30 og 31 var derfor gjeldende i alle landets kommuner og fylkeskommuner fra 1. november 2019.

På bakgrunn av endringene i kommuneloven, er det utarbeidet en forskrift om overgangsbestemmelser til ny kommunelov. I forskriftens § 4 heter det dette om tilsyn:

«Tilsyn som er igangsatt før ny lov er satt i kraft skal følge reglene i lov om kommuner og fylkeskommuner 25. september 1992 nr. 107 kapittel 10A. Et tilsyn regnes som igangsatt når kommunen har fått varsel om tilsyn.»

Tilsyn med Gjøvik kommune ble varslet i brev av 21.08.2019, og er dermed igangsatt før ny kommunelov trådte i kraft. Dette tilsynet følger derfor reglene i den «gamle» kommuneloven, inkludert det rettslige grunnlaget for tilsynet og vår tilsynsmetode.

1.4 Om tilsynsrapporten

Våre vurderinger i denne rapporten baserer seg på opplysninger som kommer frem i:

- dokumentasjonen dere har sendt inn (se oversikt i vedlegg)
- informasjonen fra egenvurdering i Reflex
- intervju med 4 lærere fra 5. og 6. trinn, 3 andre ansatte og rektor
- samtale med en gruppe elever

Rapporten er et varsel om enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 16.

2 Plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Aktivitetsplikten er beskrevet i opplæringsloven § 9 A-4.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

2.1 Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø

2.1.1 Rettslige krav

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dere skal følge spesielt godt med på sårbare elever. Dere må skaffe dere informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Dere skal dokumentere hvordan dere følger med. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal følge med, og følge opp at det blir gjort.

2.1.2 **Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner**

Har alle som jobber på skolen kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø?

Alle svar både i «Reflex» og i intervjuene viser at det alltid er barnets opplevelse som er utgangspunktet for de ansattes vurderinger av skolemiljøet. Dette er et tema som det snakkes mye om på skolen, både i teammøter og i andre fellesøkter. Elevens subjektive opplevelse har også vært tema på planleggingsdager, der det har vært jobbet med egne oppgaver rundt dette. Assistent/andre ansatte deltar ikke i alle fellesøkter, men har deltatt på planleggingsdagene. De er tydelige på at det er den enkeltes opplevelse, eller «barnets sannhet» som gjelder. Også i «Plan for å sikre elevene et godt skolemiljø» er det poengtert at skolen skal sikre at elevens subjektive opplevelse kommer fram.

Følger alle som jobber på skolen med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og følger de spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare?

Commented [TES1]: Vi må beskrive våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner. Embetet velger selv om observasjonene skal fremgå av et eget kapittel.

Alle ansatte mener at de følger godt med på om elevene har det trygt og godt på skolen. Det har ikke vært gjennomført særskilt opplæring i forhold til dette, men de er opptatt av dette og snakker mye om det. Skolen har en plan for inspeksjon som rulleres to ganger i året. Rektor vil se på om dette bør gjøres oftere. Inspeksjonsplanen skal sikre at det alltid er en voksen fra hvert trinn ute i friminuttene, og planen sier også noe om hvor de voksne er til enhver tid. Alle ansatte sier i intervju at de er særlig oppmerksomme på overgangssituasjoner i løpet av dagen.

Det har ikke vært gitt egen opplæring i hva som kan være kjennetegn på at en elev ikke har det trygt og godt, men alle mener at de ut fra erfaring og ved å snakke mye om dette i trinnmøter og teammøter vet hva de skal være oppmerksomme på. Selvfølgelig tydelig utfordrende atferd, men også kroppsholdning, blikk, hvem man omgås, om noen går alene, om noen er lite aktive i timen osv. I og med at det er noen ute fra hvert trinn, kjenner de også elevene godt.

De kjenner også til hvilke elever som kan ha en særskilt sårbarhet. Dette gjennomgås i fellesmøter, og i møter med miljøveileder og helsesykepleier, og det har vært jobbet med case i lærergrupper.

Det er litt ulikt hvordan den enkelte dokumenterer det de gjør for å følge med. Noen viser til logg, noen til notater, men felles er at de vi ta det opp på trinnet dersom de observerer noe i forhold til egne elever, ev. gi beskjed til lærere på andre trinn. Observasjoner som gir grunnlag for mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt skal varsles til rektor ev. inspektør. Avvikssystemet EQS benyttes dersom hendelser ansees som alvorlige.

Gjøvik kommune gjennomfører «Relasjonsmodellen». Dette innebærer at alle ansatte årlig deltar i kommunal opplæring/kursing. Det betyr også at alle skoler skal gjennomføre relasjonskartlegging lærer-elev høst og vår. Dette er fastsatt i «Plan for å sikre elevene et godt skolemiljø». I tillegg gjennomføres selvfølgelig elevundersøkelsen, og sosiometriske undersøkelser når dette er nødvendig. EV. klasstrivsel.no.

Vurdering og konklusjon

Etter Fylkesmannens vurdering har de ansatte ved Fredheim skole et bevisst forhold til hva det betyr at det er elevens subjektive opplevelse som er utgangspunktet for hvordan de vurderer den enkeltes skolemiljø.

Skolen har en tydelig plan for inspeksjon, og det er forholdsvis mange ute i friminuttene. Det er også positivt at det er en voksen fra de ulike trinnene, da dette i stor grad vil sikre at de voksne kjenner elevene. De ansatte har felles oppfatning av hva det vil si å følge med, hvilke kjennetegn det er viktig å se etter hos elevene. Videre er det Fylkesmannens vurdering at alle følger spesielt godt med på elever som kan ha en særskilt sårbarhet. Dette er sikret gjennom planlagte fellesmøter og arbeid med tema i disse.

Det er ulikt hvordan ansatte dokumenterer hvordan de følger med. Inspeksjonsplanen dokumenterer at det er et system for å følge med, men det er ikke felles rutiner eller framgangsmåter for å dokumentere ev. observasjoner.

Noen bruker logg, noen andre notater og noen snakker med kolleger. Etter Fylkesmannens vurdering er dette ikke egnet til å sikre at hendelser som alene ikke vekker grunn til bekymring, fanges opp. Mange slike «ubetydelige» hendelser vil til sammen kunne være bekymringsfullt for en elevs skolemiljø, men manglende dokumentasjon i slike tilfeller kan føre til at dette går under radaren.

Det er Fylkesmannens konklusjon at Fredheim skole ikke oppfyller aktivitetsplikten når det gjelder å følge med på at alle elever har et trygt og godt skolemiljø. Rektor sikrer ikke at de ansatte dokumenterer hvordan de følger med. Jf. oppl. § 9A-4 syvende ledd.

2.2 Plikten til å gripe inn mot krenkelses dersom det er mulig

2.2.1 Rettslige krav

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelses som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Dere skal dokumentere hvordan dere griper inn. Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelses.

2.2.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Både i egenvurderingen og i intervjuene svarer alle at de er kjent med at de skal gripe inn umiddelbart overfor krenkelses og all negativ aktivitet. De mener at alle gjør dette. De ansatte snakker en del om dette på trinnet, og jobber en del med å ha en felles forståelse innad på trinnet, særlig når det gjelder situasjoner som kan virke litt uklare slik som «blikking», bruk av mobiltelefon osv. Men bortsett fra diskusjoner rundt bruk av fysisk makt, kan de ikke huske at dette har vært tema for hele skolen. Dette er heller ikke omtalt i skolens plan for å sikre et godt skolemiljø, utover at lovteksten er sitert.

Rektor er sikker på at alle vet om plikten til å gripe inn, men er mer usikker på om alle gjør det, og gjør det noenlunde likt.

Både i egenvurderingen og i intervjuene blir det vist til at alvorlige hendelser dokumenteres som avvik i kvalitetssystemet EQS. Det skal være en lav terskel for å bruke dette systemet, og ledelsen har fokus på at de ansatte skal bruke dette.

Når det gjelder mindre alvorlige situasjoner, har ikke skolen faste rutiner eller skjema e.l. Men ansatte mener at de sier fra om det de mener er nødvendig, og noen bruker logg eller notater. Samtidig blir det pekt på at det i en alminnelig hverdag ikke er tid til å dokumentere alt.

Vurdering og konklusjon

Gjennom tilsynet finner Fylkesmannen det sannsynliggjort at alle ansatte kjenner plikten de har til å gripe inn for å stanse negativ oppførsel. Men det er noe mer uklart om dette gjennomføres konsekvent av alle. Vi finner ikke beskrivelser eller drøftinger rundt hva det skal gripes inn overfor, eller hvordan. Heller ikke i «Plan for å sikre elevene et godt skolemiljø».

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at alle ansatte har kompetanse til å gripe inn mot krenkelser som utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

Skolen har gjennom EQS et godt system for å dokumentere alvorlige hendelser. Rektor har fokus på at dette skal brukes, og det er gitt opplæring i bruken. Men når det gjelder inngripen i mindre alvorlige situasjoner, er det svært usikkert om, eller hvordan dette dokumenteres. Rektor peker også på dette, og ønsker å legge til rette for at slik dokumentasjon blir systematisk og ensartet, f. eks. i et enkelt skjema.

Det er Fylkesmannens konklusjon at Fredheim skole ikke oppfyller aktivitetsplikten når det gjelder å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig. Rektor har ikke forsikret seg om at alle griper inn overfor krenkelser i praksis. Skolens praksis baserer seg, slik Fylkesmannen ser det, i stor grad på den enkelte ansattes erfaring og skjønn.

Rektor sørger ikke for at de ansatte dokumenterer inngripen i mindre alvorlige situasjoner. Jf. oppl. §§ 9A-3 andre ledd og 9A-4 første og syvende ledd.

2.3 Plikten til å varsle rektor

2.3.1 Rettslige krav

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskrenkende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort.

Dere skal dokumentere det dere gjør for å varsle.

2.3.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Varsler alle som jobber på skolen rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

Varsles det så raskt som saken tilsier?

I egen vurderingen i Reflex svarer både rektor og lærerne at rektor blir varslet når de har mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Dette bekreftes gjennom intervju. De kan også varsle til inspektør, dersom rektor ikke er til stede. Andre ansatte svarer ikke i Reflex, men som representant for andre ansatte ble assistenter intervjuet. Disse svarer også at de alltid varsler når de har slik mistanke eller kunnskap. I «Plan for å sikre elevene et godt skolemiljø» er varslingsplikten påpekt, men det er ikke beskrevet egne rutiner for varsling i dette dokumentet.

De ansatte viser til at det er gjennomgått grundig på planleggingsdag i høst, at all mistanke eller kunnskap om at elever ikke har det trygt og godt skal varsles til rektor. Også gjentatte varsler om de samme elevene. Som regel er slike varsler i første omgang muntlige, før de blir skriftliggjort. Rektor/inspektør noterer ned muntlige varsler. Assistentene går som regel først til kontaktlærer for å drøfte saken, men er bevisste på å varsle sine observasjoner. Det er utarbeidet et eget skjema som assistentene bruker for å notere ned egne observasjoner.

Gjøvik kommune har tatt i bruk EQS kvalitetssystem, og skolene skal varsle avvik i dette systemet. Dette gjelder også hendelser eller observasjoner som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor og lærerne er kjent med og bruker dette systemet, men gjør først en vurdering av om hvor alvorlig saken er.

Det er ikke satt noen frist for hvor raskt rektor skal varsles, men den uskrevene regelen er at det skal varsles så raskt som det er praktisk mulig. I de fleste tilfellene vil de ansatte samtale med eleven det gjelder, og informere om at rektor blir varslet. Men å varsle så fort som mulig prioriteres foran dette. I intervju peker de også på at det kan være situasjoner der det er til elevenes beste at de ikke involveres umiddelbart.

Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak?

Rektor har ikke foreløpig erfart alvorlige tilfeller der hun har varslet skoleeier, men hun er bevisst på dette og kjenner til framgangsmåten. Skoleeier har etablert rutine på dette området, og denne ligger i EQS-systemet. Her er også hva som skal regnes som «alvorlige» tilfeller definert. Dette er saker der ansatte er involvert, voldelige krenkelser, flere elever involvert i mobbing av en enkeltelev, forhold som har pågått over lang tid uten at skolen har kunnet løse saken og digital mobbing på tvers av skolene og trusler framsatt gjennom sosiale medier. Varsling til skoleeier er også nedfelt i «Plan for å sikre elevene et godt skolemiljø».

Vurdering og konklusjon

Hensikten med varslingsplikten er at skolens ledelse får en samlet oversikt over skolemiljøet. Både for enkeltelever og det generelle psykososiale miljøet ved skolen. Flere enkelthendelser som hver for seg kan virke forholdsvis ubetydelige, kan vise et mønster som gjør at det er nødvendig å iverksette tiltak. Gjennom

varslene skal også rektor få et utgangspunkt for å følge opp enkeltsaker, og sørge for at skolen oppfyller den enkelte elevens rett til et trygt og godt skolemiljø.

De ansatte ved Fredheim skole har, slik Fylkesmannen ser det, stor oppmerksomhet rundt elevenes skolemiljø, og all mistanke om at en elev opplever å ikke ha det trygt og godt på skolen varsles til rektor. Terskelen er lav, og de varsler så snart det er praktisk mulig.

Gjennom EQS og rutinene knyttet til dette systemet sikres det at skoleeier får varsel om alvorlige hendelser. Det er Fylkesmannens vurdering at dette er kjent på skolen og av rektor. Selv om rektor foreløpig ikke har gjennomført slik varsling, er det vår vurdering at framgangsmåten er kjent og vil bli brukt.

Det er Fylkesmannens konklusjon at Fredheim skole oppfyller aktivitetsplikten når det gjelder å varsle rektor om mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, og at dette blir dokumentert. Videre konkluderer vi med at rektor har en forsvarlig framgangsmåte for å varsle skoleeier i alvorlige tilfeller. Jf. oppl. §§ 9A-3 andre ledd og 9A-4 andre og syvende ledd.

2.4 Plikten til å undersøke alle saker

2.4.1 Rettslige krav

Så snart dere får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal dere undersøke saken nærmere.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Elevene kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Dere må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

2.4.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Alle som har besvart spørsmålene i Reflex sier at de alltid undersøker saken når det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dette er også nedfelt i «Plan for å sikre elevene et godt skolemiljø», og det bekreftes gjennom intervjuene. Det er rektor som har ansvaret for at dette gjennomføres, men lærerne blir som oftest involvert. Også assistentene kan involveres i undersøkelsene, gjerne i form av observasjoner i miljøet. Det finnes et eget skjema til slike observasjoner.

Slike undersøkelser innledes alltid med samtaler med de involverte elevene. Ofte er rektor involvert i dette. Skolen har også et nært samarbeid med

helsesykepleier, som ofte har blitt brukt i undersøkelser og tiltak. Det er nå ansatt en miljøveileder/miljøterapeut som jobber mye med forebygging, men som også kan bli involvert i undersøkelsesfasen.

De ansatte har ikke erfaring med bruk av sosiometriske undersøkelser og sosiogrammer i slike saker, men de benytter ulike observasjonsskjema og kortspill og andre spill som nyttige verktøy. I rutinene som er nedfelt i skolens plan er det poengtert at undersøkelser skal settes i gang umiddelbart. Her er det lagt vekt på samtaler med elevene og samtaler med de foresatte for å innhente fakta, og for å legge til rette for et godt samarbeid med sikte på å løse situasjonen. De ansatte har erfaring med at tidligere rektor tok mange av disse samtalene fordi det er et tidkrevende arbeid som for kan gå ut over lærernes undervisningstid i klassa.

I mange tilfeller mener lærerne at det er ganske greit å få fram fakta, men både lærerne og rektor svarer i egenvurderingen at det alltid vil være vanskelig å være sikker på at alle fakta i en sak kommer på bordet. Derfor mener de at det vil være viktig i en del saker å fortsette undersøkelser som et tiltak i arbeidet med elevens skolemiljø.

Det føres samtalenotat/referat fra alle samtaler både med elever og foreldre i en undersøkelsesfase. All observasjon noteres ned av den som observerer.

Vurdering og konklusjon

For å skaffe seg et godt grunnlag for faglige vurderinger av ev. tiltak, er det viktig at skolen gjennomfører grundige undersøkelser i en sak. Skolen må så langt som mulig, skaffe seg kunnskap om hva som er årsaken til at eleven ikke har det trygt og godt på skolen.

Fylkesmannen mener at Fredheim skole har en framgangsmåte for å undersøke skolemiljøsaker som sannsynliggjør at skolen får fram fakta og bakgrunn for elevens opplevelse. De ansatte på skolen er kjent med framgangsmåter i slike undersøkelser, og de er involvert i disse undersøkelsene, selv om rektor ofte er den som holder tak i prosessen. Det er Fylkesmannens vurdering at skolens undersøkelser er egnet til å skape grunnlag for gode tiltak.

Det er, slik Fylkesmannen ser det, en vesentlig del i skolens undersøkelser å gjennomføre samtaler med involverte elever, og med deres foreldre.

Gjennom å være sterkt involvert i dette arbeidet vil rektor kunne sikre at framgangsmåtene følges.

Det er Fylkesmannens konklusjon at Fredheim skole oppfyller aktivitetsplikten når det gjelder å undersøke en sak når skolen har mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, og at dette blir dokumentert. Jf. oppl. §§ 9A-3 andre ledd og 9A-4 tredje og syvende ledd.

2.5 Plikten til å sette inn egnede tiltak

2.5.1 Rettslige krav

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene. Momenter i vurderingen kan være elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken. Rektor skal sikre at dette blir gjort.

2.5.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Det kommer fram både i «Reflex» og i intervjuene at det alltid settes inn tiltak når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen har også lagt fram noen enkeltsaker som viser tiltak som er iverksatt på bakgrunn av undersøkelser. Kommunens mal for aktivitetsplan blir brukt.

Skolen har hatt en framgangsmåte der rektor i stor grad har vært involvert i arbeidet med tiltak i samarbeid med aktuelle lærere. Lærerne forteller i intervju at de ofte snakker med rektor om aktuelle tiltak, og at det er undersøkelsene i saken som ligger til grunn for valg av tiltak. Skolen gjør en faglig vurdering av hva de synes kan være egnet som tiltak. I disse faglige vurderingene søker de råd hos hverandre, i litteratur/forskning eller i eksterne miljøer som f. eks. anonymt med PPT. PP-tjenesten har faste dager på skolen. Skolens miljøveileder kan også bli involvert i disse vurderingene.

Elev og foreldre er alltid med på utformingen av en aktivitetsplan og vurdering av tiltak. Også andre elever som ev. er involvert i saken vil bli hørt. Dersom det er uenighet om innholdet i planen, er det viktig for skolen å dokumentere dette. I egenvurderingen fra lærere er det pekt på at vurdering av barnets beste kan bety at det er nødvendig å sette inn tiltak, selv om eleven ikke ønsker dette. Men de vil alltid ta hensyn til hva elev og foreldre sier.

Vurdering og konklusjon

Fylkesmannen har ikke vurdert de rettslige kravene når det gjelder skolens plikt til å vurdere hva som er til barnets beste. Tilsynet har ikke etterspurt

dokumentasjon knyttet til dette, det er ikke spørsmål om dette i «Reflex» og vi har ikke spurt om dette i intervjuer.

Fylkesmannen har heller ikke vurdert om de tiltak som vi ser i de tilsendte enkeltsakene er egnet til å gjenopprette trygt og godt skolemiljø i den konkrete saken, kun om det settes inn tiltak og hvordan man kommer fram til disse.

Slik rektor og lærere beskriver framgangsmåten de følger for å finne egnede tiltak, er det vår vurdering at dette ivaretar skolens tiltaksplikt. Det er viktig at tiltakene bygger på bred og grundig undersøkelse av saken, og at det er gjort faglige vurderinger rundt hva som er egnet i den enkelte sak. Fylkesmannen ser også at skolen vil benytte seg av eksterne fagmiljø ev. særskilt kompetanse på egen skole eller tilgjengelig litteratur/forskning i disse vurderingene. Det er vår vurdering at dette vil bidra til å finne fram til egnede og riktige tiltak.

Gjennom sin involvering i den enkelte sak sikrer rektor at skolen føler en framgangsmåte og setter inn nødvendige tiltak.

Fylkesmannens konkluderer med at Fredheim skole oppfyller aktivitetsplikten når det gjelder å sette inn egnede tiltak når skolen har mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Jf. oppl. §§ 9A-3 andre ledd og 9A-4 fjerde ledd.

3 Plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever

Reglene om den skjerpede aktivitetsplikten står i opplæringsloven § 9 A-4 og 9 A-5.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

3.1 Rettslige krav

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor straks, dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever. Rektor skal varsle skoleeieren straks. Dersom det er en ansatt i skoleledelsen som krenker elever, skal skoleeieren få varsel istedenfor rektor. Dere skal dokumentere hvordan dere varsler.

Hva som er å krenke, skal dere tolke vidt. Det kan være direkte krenkelser, men også mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Hvordan elevene opplevde krenkelsen, er uten betydning for plikten til å varsle. Det er tilstrekkelig med mistanke for at plikten til å varsle inntreffer. Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort.

Dere må undersøke hva som har skjedd. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken.

Hvis undersøkelsene viser at en som jobber på skolen, har krenket elever, må dere undersøke hvordan elevene opplevde dette. Hvis det er elever som ikke har et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsene, må dere vurdere hvilke tiltak dere skal sette inn.

En elev som krenkelsen direkte retter seg mot, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne. Dersom krenkelsen rettet seg mot en større gruppe elever, for eksempel en klasse, kan det være tilstrekkelig å snakke med klassen samlet eller med en del av elevene. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Hvis en eller flere elever opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsen, gjelder skolens aktivitetsplikt. Dere skal så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

3.1.1 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

I denne delen av tilsynet er våre observasjoner stort sett de samme som i kap. over. Spørsmålet blir om hva det betyr at aktivitetsplikten er skjerpet, og om skolen og dens ansatte oppfyller en slik skjerpet plikt.

Av samtlige svar både i «Reflex» og i intervjuer går det fram at ledelse og ansatte er gjort kjent med den skjerpede aktivitetsplikten som inntreffer når det er mistanke om at ansatte krenker elever. Også i skolens plan finner vi dette omtalt. De ansatte gir uttrykk for at dette er det jobbet med som eget tema, og at de er oppmerksomme på at samtlige plikter er innskjerpet når det gjelder ansatte som krenker. Samtidig sier de også at dette sannsynligvis vil være svært vanskelige saker å håndtere kolleger imellom.

Alle slike saker, der ansatte er involvert, vil bli sett på som alvorlige saker og håndtert der etter. Det betyr at varsling i slike saker gjøres umiddelbart, og at de alltid også går til skoleeier. Rektor forteller også at rutinen tilsier at skoleeier varsles umiddelbart per telefon. Dersom det er en i skolens ledelse som krenker, vil de ansatte varsle direkte til skoleeier, uten at det går om rektor. Varsling i slike saker skal alltid skje i EQS.

Lærerne mener at det i de aller fleste tilfellene så er det rektor som skal gjennomføre undersøkelser og samtaler med elever som har blitt krenket. Rektor bekrefter dette. Hun sier også at i disse tilfellene skal ikke ansatt og elev være sammen før saken er undersøkt. Dette er rutiner som er tatt opp ved skolestart i august, både på skolen og i skoleledermøte.

Skoleeier vil ofte være involvert i slike saker, både når det gjelder undersøkelser og tiltak. Og alltid dersom en i skolens ledelse er involvert.

Vurdering og konklusjon

I saker der det er mistanke eller kjennskap til at en ansatt krenker elever, gjelder en skjerpet aktivitetsplikt. Dette berører først og fremst varslingsplikten og undersøkelsesplikten.

Rektor og de ansatte ved skolen er kjent med hva denne skjerpede plikten innebærer. Alle saker der ansatte er involvert sees på som alvorlige tilfeller, og det er Fylkesmannens vurdering at skolens rutiner på dette området ivaretar plikten til å varsle straks, at varselet også går til skoleeier og at saken undersøkes grundig.

Da slike saker ofte kan være vanskelige og sensitive i et lite miljø, mener vi at det er fornuftig av skolen at skoleeier involveres i undersøkelse og tiltaksutforming.

Fylkesmannens konkluderer med at Fredheim skole oppfyller aktivitetsplikten når det gjelder straks å varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever. Jf. oppl. §§ 9A-3, 9A-4 og 9A-5.

4 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Aktivitetsplikten står i opplæringsloven § 9 A-4.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

4.1 Plikten til å utarbeide en skriftlig plan

4.1.1 Rettslige krav

Dere skal lage en skriftlig plan som skal angi hvilken elev planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når dere skal evaluere tiltakene.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, har rett til å få de delene av planen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, har ikke foreldrene rett til å få planen.

4.1.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Som vi viser til i kp. 2.5, har skolen sannsynliggjort at det alltid utarbeides en tiltaksplan nå de har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt. Her gjør de ansatte også rede for hvordan skolen har en mal for aktivitetsplan som er felles for Gjøvik kommune og som ivaretar de rettslige kravene. Fylkesmannen ser av tilsendte enkeltsaker at denne malen benyttes.

Skolen samarbeider med eleven og foresatte om utformingen av aktivitetsplanen, og planen sendes hjem. Dette framkommer både i egenvurderingen, i intervju, og det er synliggjort i kopi av planen adressert til hjemmet i de tilsendte enkeltsakene. Rektor peker på at det må tas hensyn til personvernet, og at det som omhandler andre elever ikke vil bli sendt til hjemmet. Av enkeltsakene ser vi at det kan stå i planen at det iverksettes tiltak som også gjelder andre elever, men ikke hvem det gjelder eller hva tiltaket ev. innebærer.

Konklusjon

Fylkesmannens konkluderer med at Fredheim skole oppfylder aktivitetsplikten når det gjelder å utarbeide en skriftlig plan når skolen skal sette inn tiltak i en sak. Planen utarbeides i samarbeid med eleven og foreldrene, og de får planen fra skolen. Planen oppfylder de rettslige kravene, jf. oppl. § 9A-4 sjette ledd.

4.2 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene

4.2.1 Rettslige krav

Dere må gjennomføre alle tiltakene som følger av planen. Videre må dere dokumentere at dere gjennomfører tiltak i tråd med planen.

For å kunne evaluere tiltakene, må dere skaffe dere tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Dere må vurdere hvordan tiltakene har virket. Dere må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at dere forlenger tiltak som virker. Dere skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Dere skal informere elever og foreldre om at de kan melde saken sin til fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfylder aktivitetsplikten, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

4.2.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Både i «Reflex» og i intervju svarer alle at tiltak blir gjennomført slik de er beskrevet. Videre svarer de at rektor er tett på og følger opp dette gjennom møter og avtaler, og at det blir etterspurt hvordan det går og om tiltakene gjennomføres. Mer strukturert oppfølging og evaluering vil være fastsatt i planen, og referatføres.

I aktivitetsplanene er det fastsatt tidspunkt for evaluering. Slike evalueringsmøter gjennomføres jevnlig. Foreldre, skolens ledelse, lærere og ev. eksterne samarbeidsparter deltar, litt avhengig av hvilken sak det gjelder. Eleven deltar

ikke alltid i disse evalueringsmøtene, selv om det i de fleste tilfellene er ønskelig. I tillegg har aktuelle lærere gjerne ukentlige samtaler med hjemmet og daglige samtaler med eleven der de etterspør hvordan tiltakene virker.

Gjennom å etterspørre status på gjennomføring av tiltak, og gjennom å delta på evalueringsmøtene vil rektor sikre at skolen har tilstrekkelig kunnskap om hvordan tiltakene virker, og hva som ev. bør endres.

På bakgrunn av evaluering, kan tiltak i planen justeres ganske raskt, ut fra elevens syn på hvordan tiltakene har virket og en faglig vurdering. Et tiltak som ikke ser ut til å virke blir ikke prøvd ut i lang tid.

Vurdering og konklusjon

Det er Fylkesmannens vurdering at rektor ved Fredheim følger opp at vedtatte tiltak gjennomføres i tråd med aktivitetsplanen. Videre at det blir innhentet tilstrekkelig informasjon både fra eleven, foreldrene og andre, slik at tiltakene i planen kan evalueres og ev. endres eller byttes ut.

Fylkesmannens konkluderer med at Fredheim skole oppfyller aktivitetsplikten når det gjelder å utarbeide en aktivitetsplan med tiltak, elevers og foreldres medvirkning og innsyn i planen og evaluering og ev. endring av planen basert på denne. Jf. oppl. §§ 9A-3, 9A-4 og 9A-9.

Informerer skolen elever og foreldre om at de kan melde saken sin til fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten?

Det kommer fram i egenvurderingen at hverken de ansatte eller rektor har erfaring med å informere foreldrene og elevene om at de kan melde en sak til fylkesmannen og hvordan de skal gjøre dette. Dette bekreftes gjennom intervjuene. Rektor er klar over at det skal gjøres, og antar at det har vært utdelt en brosjyre for en god stund siden.

I samtale med elevene fra mellomtrinnet svarer alle at de ikke har hørt om at de kan melde en sak til fylkesmannen. Skolen har ikke snakket særlig om rettigheter kommer det fram, og de har heller ikke hørt om nettstedet nullmobbing.no

Konklusjon

Det er Fylkesmannens konklusjon at Fredheim skole ikke oppfyller kravene i forvaltningsloven § 11, jf. oppl. § 9A-9 første ledd. De har ikke gitt tilstrekkelig informasjon til elever og foreldre om at de kan melde en sak til fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten.

5 Varsel om pålegg om retting - rettefrist

5.1 Rettslige krav

Vi har funnet at dere ikke overholder regelverket på alle områder. Vi varsler følgende pålegg som er aktuelle å vedta etter utløpet av rettefristen i endelig tilsynsrapport, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven § 60 d:

Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø

Gjøvik kommune må sørge for at Fredheim skole oppfyller plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-2, 9A-3 og 9A-4. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

1. Etablerer en framgangsmåte som sikrer at de ansatte dokumenterer på en forsvarlig måte hvordan de følger med for å sikre alle elevene et trygt og godt skolemiljø, jf. oppl. § 9A-4 syvende ledd

Plikten til å gripe inn mot krenkelses dersom det er mulig

Gjøvik kommune må sørge for at Fredheim skole oppfyller plikten til å gripe inn mot krenkelses for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-2, 9A-3 og 9A-4. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

2. Sørger for at alle som jobber der har kompetanse til å gripe inn mot krenkelses, og at det etableres en enhetlig praksis som i størst mulig grad ikke avhenger av den enkeltes erfaring og skjønn. Jf. oppl. § 9A-3 andre ledd og 9A-4 første ledd.
3. Etablerer en framgangsmåte som sikrer at de ansatte dokumenterer på en forsvarlig måte inngripen i mindre alvorlige situasjoner, jf. oppl. § 9A-4 syvende ledd

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Gjøvik kommune må sørge for at Fredheim skole oppfyller plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-3, 9A-4 og 9A-9 og forvaltningsloven § 11. Kommunen må i den forbindelse se til at:

4. Skolen gir tilstrekkelig informasjon til elever og foreldre om at de kan melde saken sin til fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, jf. forvaltningsloven § 11 jf. oppl. § 9A-9 første ledd.

5.2 Frist for retting

Dere skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket umiddelbart. Når lovbruddene er rettet, må dere sende oss en erklæring om at retting er gjennomført og en redegjørelse for hvordan bruddene er rettet.

Frist for innsending er **3. april 2020**. Vi vil ikke avslutte tilsynet før dere gjennom erklæringen og redegjørelsen har vist at de fire korreksjonspunktene er rettet.

Hvis dere ikke har rettet regelverksbruddene før rettefristen, vil vi vedta pålegg om retting. Et pålegg om retting er et vedtak som dere kan klage på, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Vedlegg: Liste over dokumentasjon

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- Dokumentasjon og egenvurderinger knyttet til skoleeiers forsvarlige system, omtalt i en annen tilsynsrapport
- Egenvurdering i RefLex, levert av rektor den 25.09.19 og ansatte den 24. – 26.09.19
- Plan for å sikre elevene et godt skolemiljø – Fredheim skole
- Mal for aktivitetsplan
- Observasjonsskjema – assistenter
- Prosedyre for varsling til skoleeier i § 9A-saker (EQS)
- Skjema for varsling av skolemiljøsaker til rektor (EQS)
- Kopi av fire konkrete skolemiljøsaker som er behandlet ved skolen

Det ble gjennomført stedlig tilsyn på Fredheim skole, mellomtrinnet den 22.10.19, og med Gjøvik som skoleeier ved skolesjefen den 31.10.19.

På Fredheim intervjuet vi rektor, fire lærere og tre andre ansatte. I tillegg hadde vi en samtale med fire elever.